

„Dievas apžvelgė visa, ką buvo padaręs, ir iš tikrųjų matė, kad buvo labai gera“ (Pr 1, 31)

Br. K. J. Pranciškus CSJ

Į egzistuojančią būtį ir į jos formą – gyvybę – gali būti įvairūs požiūriai. Vienoks yra šiuolaikinio mokslo požiūris, kitoks poezijos, literatūros, psichologijos požiūris, dar kitoks – biblinis ar teologinis požiūris.

Svarbu nesumaišyti tų požiūrių, nes jei poeziją skaitysime taip, tarsi ji būtų biologijos vadovėlis, aišku, nieko nesuprasime, tai mums atrodys mažų mažiausiai keista.

Mokslas tyrinėja detales, mechanizmus, dėsniumus; filosofija – visumą ir jos prasmę; o teologija, biblinė teologija ypač bando žvelgti iš Dievo pozicijų. Jo žvilgsniu, kuris mums apreiškiamas Šventajame Rašte.

Šios mūsų paskaitos tema nėra tikėjimo ir mokslo santykis, biologinės evoliucijos hipotezės ir religijos santykis, nors tai ir labai įdomu. Ir ne Apreiškimo užrašymo klausimas, nors ir tai labai įdomu. Mūsų tema – Dievo žvilgsnis į kūriniją, ypač į gyvybę.

Pažvelkim į Pr 1.31: *Dievas matė, kad visa buvo labai gera.*

Kas yra gerumas? Būties pilnatvė, pats Dievas – aukščiausiasis gėris. Vadinasi, visa, ką Dievas mato esant gera, yra Jo būties pilnatvės, Jo gerumo atspindys.

Šitas Dievo matymas apima visą mūsų visatą, vadinasi, ne tik gyvąją visatą.

Tačiau būties formos nevienodai tobulai atspindi tą Dievo būties pilnatvės gėrį: gyvoji gamta yra tobulesnė už negyvąją, neorganinę; dvasinė gyvybė – už biologinę; o dvasinės gyvybės pilnutinis išsiskleidimas – pažinimo ir meilės pilnatvė – tobulesnė už tą dvasinės gyvybės formą, kuri pilnatvės nėra pasiekusi (kai ji yra įgali pažinti ir mylėti, tačiau šios galios nėra aktualizuotos).

Taigi, Dievas mato, kad *visa yra labai gera*, kai kūrimas yra baigtas, kai sukuriama regimojo pasaulio viršūnė – žmogus, vyras ir moteris kaip Dievo paveikslas ir panašumas, Jo paties būties pilnatvės ir gerumo ikona bei atspindys.

Šitą sukūrimo tekstą galima skaityti įvairiomis prasmėmis. Pvz., kaip fizinės visatos sukūrimo istoriją – tik simboline, ne šiuolaikinio pozityvistinio mokslo prasme. Simbolis, beje, nėra pasaka, simbolis nurodo į tikrovę: pvz., žiedas yra santuokos simbolis, ištikimybės simbolis, nors tarp santuokos kaip tikrovės ir žiedo kaip tikrovės yra ištisa bedugnė.

Bet šią istoriją taip pat galima suprasti ir kaip žmogaus – tobuliausios, aukščiausios gyvybės formos šioje žemėje istoriją, matomą Dievo akimis. Visa Biblija gali

būti suprantama kaip mano sielos ir mano kūno istorija, regima Dievo žvilgsniu: kaip *dangaus ir žemės, regimosios ir neregimosios visatos* sutvėrimo, tai yra mano sielos (dangaus – neregimosios visatos) ir mano kūno (žemės – regimosios visatos) sutvėrimo istorija. Paskaitykime šiuo rakursu Biblijos pradžia ir pabaigą – Pr 1, 1-2 ir Apr 21, 1 – matysime, kad tai yra simbolinė mūsų istorija nuo pirmosios mūsų kūno pradėjimo, mūsų sielos sukūrimo akimirkos iki mūsų kūno prikėlimo ir pašlovinimo kartu su siela amžinajame gyvenime.

Tad galime pabandyti panagrinėti ir suprasti kiekvieną iš kūrimo dienų kaip vis kitą žmogaus kūno vystymosi motinos iščiose etapą, nupasakotą simboliais, apimantį taip pat ir sielos bei kūno santykio vystymąsi. Paskaitykime ir panagrinėkime.

<...>

Norėčiau ypač atkreipti dėmesį į šviesos simbolį: reikia paraleliai skaityti Pradžios knygos pradžia ir Evangelijos pagal Joną prologą. Pamatysime, kad dvasinė gyvybė yra pradas, kylantis tiesiogiai iš Dievo. Mes tą matome antrajame sukūrimo pasakojime (Pr 2,4b-25), kuriame Dievas tiesiogiai įkvepia gyvybės alsavimą žmogui, ir jis tada tampa gyvas dvasia, gyvas nebe vien biologine prasme (nes biologinė gyvybė simboliškai gali būti išreikšta ir žodžiu *adamà* – hebr. *raudonžemis*, – mat raudona spalva – kraujo spalva – Artimuosiuose Rytuose simbolizuoja gyvybę).

Dvasinė gyvybė yra Dievo savastis – žr. Jn 1: *Jame buvo gyvybė, ir ta gyvybė buvo žmonių šviesa*. Taigi, gyvybės aukščiausia forma yra dvasia (nes Dievas yra dvasia, aukščiausia, tobuliausia dvasia), o dvasios pilnatvė – šviesa, kuri apšviečia ir kitus. Ta aukščiausioji dvasia, kuri yra šviesa – pats Dievas – yra šviesos šaltinis savaime, apšviečiantis kitas dvasias ir duodantis joms būti šviesos šaltiniu savo ruožtu, bet tik tiek ir tik tol, kol toji šviesa yra jų priimama iš Dievo – panašiai ir fosforas skleidžia šviesą tik todėl, kad jos yra prisigėręs iš, pvz., Saulės.

Tai ir yra Dievo sukurtosios gyvybės principas – dovanoti ir dalinti save. Jis gali reikštis ir pažinimu, ir meile, o tikriausiai abiem. Beje, Biblijos žodžiais tariant, toji dovana įvyksta pačiu pažinimo aktu: *Žmogus pažino savo žmoną Ievą, ji pradėjo ir pagimdė* (Pr 4,1).

Kadangi žmogaus kūnas yra sukurtas ne kaip dvasinės sielos kalėjimas, bet kaip jos monstrancija, kaip relikvijorius, kaip brangakmenio aptaisai, dar labiau išryškinantys jo vertę, vadinasi, dvasinės šviesos – pažinimo (egzistencinio pažinimo) ir meilės dalinimasis įvyksta ir per žmogaus kūno galią paruošti naują inkrustaciją naujam perlui – naują kūną naujai sielai, kuri pašaukta savo ruožtu dalytis taip, kaip dalijasi Dievas.

Štai kodėl gyvybės perteikimo aktas Biblijoje vadinamas *pažinimu* – nes tai didžiausią laimę teikiantis tarpusavio meilės pažinimas, kuris neša vaisių.

Kiek mums pavyko įsiskverbti į šį Dievo žvilgsnį kūrinijon ir manin, kaip jos tobuliausias formon (ne dėl fizinio ar biologinio tobulumo, bet todėl, kad nešiojamės dvasios pirmones, dėl kurių ir pranokstame visą fizinį pasaulį, sakytume, pakylame virš jo; beje, mintimi – dvasios išraiška – galiu ne tik pakilti virš fizinės visatos, bet net ir atsigręžti į save kaip dvasią), – tiek matome, kaip tai nuostabu ir *labai gera*.

Bet kodėl dažnai kasdienybėje to nepatiriame, priešingai, gali net kilti mintis, kad geriau nebūti negu būti?

Taip yra todėl, kad mes, tas Dievo sukurtasis šedevras, buvome apgadinti, taip pat ir iš tobuliausios mūsų pusės – dvasios (pažinimo ir ypač valios), o tai neišvengiamai pasireiškė ir kūne, kuris tapo kenčiantis, ligotas, senstantis ir mirtingas. Blogis kaip toks savarankiškai neegzistuoja, jis egzistuoja tik kaip parazituojantis gėrio trūkumas – pvz., kančia. Ir kuo tas gėrio trūkumas didesnis, tuo atsiranda didesnė trauka į nebūtį – visišką, jei taip galima būtų pasakyti, „blogio juodąją skylę“, nors mes net menkausio supratimo neturime, kas ta nebūtis yra.

Kai esti toks gėrio trūkumas, būties trūkumas, instinktyviai atsisukame į save, tikėdamiesi išsaugoti gėrio ir būties likučius, bet tada fatališkai pasmerkiame save dar didesniam trūkumui, nes paradoksaliai gyvybė ir šviesa atsinaujina tik tiek, kiek gyvename pagal jos principus – kai spinduliuojame dovaną, it žvaigždės. O atsigręždami į save tampame juodąja skylė ir nebegalime atsispirti tamsos traukai.

Štai kodėl mirties civilizacija, kuri desperatiškai stengiasi išsaugoti individui iliuzinę gyvenimo pilnatvę per egoistinį naudojimąsi gyvenimu, kūno ir dvasios galiomis, neišvengiamai veda į nihilizmą, depresiją, ir tada yra bloga.

Žinoma, esam pažeisti blogio – gėrio trūkumo, – o tai ir yra nuodėmė. Tačiau galime grįžti prie gyvybės pilnatvės, žūtbūtinai laikydamiesi dvasios principo – dovanos. Kadangi esame pažeisti, mums tai neįmanoma savomis jėgomis, bet būtent todėl *gyvybė, kuri buvo žmonių šviesa, ir atėjo į šį pasaulį, kad Jį priimančius padarytų Dievo vaikais*, šviesą spinduliuojančiomis žvaigždėmis dar labiau nei anksčiau. Ta teologinė tikrovė vadinama malone. Apie ją, apie Kristaus atneštą Šviesą, kuri spindėdama neleidžia nebūties tamsai mus *užlieti* bei *paskandinti*, reikėtų kalbėti jau kitą kartą.